

Євгенія Глушук,
мол. наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ

ГУМАНІТАРНА ІНІЦІАТИВА ПРЕЗИДЕНТА «GRAIN FROM UKRAINE»: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Опубліковано: Глушук Є. Гуманітарна ініціатива Президента «Grain from Ukraine»: виклики та перспективи // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2023. Випуск 6 (50). С. 38-42.

Повномасштабне російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року загострило старі та спричинило нові виклики для міжнародної системи допомоги. А зухвалі спроби росії анексувати територію суверенної держави зробили Україну центром уваги міжнародних відносин та міжнародної політики загалом.

Світ об'єднався довкола України. Країни всього світу допомагають Україні боротися з ворогом на всіх фронтах. Так, від початку війни міжнародні партнери виділили Україні понад 113 млрд євро військової, фінансової та гуманітарної допомоги. Згідно з даними системи Ukraine Support Tracker, яка відстежує масштаби міжнародної допомоги, донорами України стали 40 країн. До списку головних країн-донорів увійшли Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, Велика Британія, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Китай, Японія, Норвегія, Південна Корея, Швейцарія, Тайвань, Туреччина й Індія ([Урядовий портал](#)).

Свою чергою, Президент України Володимир Зеленський ініціював гуманітарну продовольчу програму Grain from Ukraine, яка передбачає забезпечення зерном з України щонайменше 5 мільйонів людей та покликана запобігти голоду в країнах Африки та Азії.

Так, за даними ООН, на сьогодні голодують жителі п'яти країн, а ще 35 мільйонів з 37 держав перебувають на межі голоду. У 2023 році гуманітарної допомоги потребуватиме 339 мільйонів жителів планети, прогнозують в ООН. Також в організації відзначають рекордне зростання світових витрат на імпорт продовольства — на 10 %. Це чинитиме тиск на найбідніші країни світу, які, ймовірно, зможуть купувати значно менші обсяги. Серед причин глобальної продовольчої кризи — війна росії проти України. Так, Кремль намагається створити неприйнятні умови для життя не лише в Україні, а й в країнах Африки, Азії та Латинської Америки ([UA|TV](#)).

За словами Президента Володимира Зеленського, ініціатива Grain from Ukraine підкреслює, що Україна - як один з гарантів міжнародної продовольчої безпеки - виконає свою роль навіть попри війну.

«Я нагадаю, що продовольча безпека є одним з елементів української формули миру. Миру для всього світу. Російська агресія вдарила по нашому народу, по всіх народах Європи й по багатьох народах світу. Тому наша гуманітарна ініціатива Grain from Ukraine разом із чинною експортною зерновою ініціативою є абсолютно своєчасною й потужною відповіддю на

створену росією загрозу. Вірю, що нашої спільної відповіді – України й наших партнерів – буде достатньо, щоб зняти гостроту продовольчої кризи та врятувати мільйони людей від голоду, а отже, десятки країн – від соціального хаосу», – заявив Володимир Зеленський ([Президент України](#)).

Вельми символічним було те, що старт програмі дано саме 26 листопада – у День пам'яті жертв Голодомору в Україні.

«Через бойові дії та руйнування традиційних ланцюжків поставок росіяни наблизили до голодної смерті щонайменше 70 млн людей у всьому світі. 90 років тому рф вже влаштувала Голодомор, зараз вони хочуть повторити це у світовому масштабі», – підкреслив Президент ([Економічна правда](#)).

Тож суть програми Grain from Ukraine полягає в тому, що Україна спрямує частину зібраної пшениці, що йшла на експорт, на закупівлю для тих африканських країн, де вже зараз існують проблеми голоду. Частину експортного зерна можуть викупити держави-учасники проекту. Україна постачатиме його до бідних африканських країн. Таким чином міжнародні партнери зможуть одночасно підтримати українську економіку у складній ситуації та допомогти бідним країнам Африки.

Також за ініціативи України створюється міжнародна Координаційна група з попередження голоду та під егідою Президента Володимира Зеленського. Ця Програма буде реалізована в партнерстві з World Food Program. Її суть – пряма закупівля країнами-учасниками проекту агропродукції в українських виробників та передача її країнам, що перебувають на межі голоду ([Економічна правда](#)).

«Ми плануємо відправити з українських портів принаймні 60 суден до країн, які найбільше страждають від продовольчої кризи та потребують термінової допомоги. Це такі країни, як Ефіопія, Судан, Південний Судан, Сомалі, Конго, Кенія, Ємен та інші. У нас вже є значні результати у рамках співпраці з Продовольчою програмою ООН, але можемо зробити більше», – зазначив Володимир Зеленський ([Укрінформ](#)).

Кожен корабель із зерном, відправлений з українських портів у рамках ініціативи Grain From Ukraine, забезпечить потребу у продовольстві в середньому для 90 тис. осіб ([УНІАН](#)).

Ініціатива Президента України була надзвичайно позитивно сприйнята і підтримана державами-партнерами, адже вона, перш за все, про консолідацію, про відчуття дружнього плеча, а найголовніше – про життя мільйонів людей, які опинилися на межі голоду.

Зокрема, президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн заявила, що Grain from Ukraine — вагомий внесок у гарантування продовольчої безпеки у світі та вияв солідарності з тими, хто потребує такої допомоги.

Президент Франції Емманюель Макрон зазначив, що агресивна війна росії проти України дестабілізувала ланцюги постачання. «У той час, як ми вирішили діяти на знак солідарності з найвразливішими країнами, росія використовує голод як інструмент впливу і як зброю в цій війні», – заявив він.

Прем'єр-міністр Литви Інґріда Шимоніте заявила, що Литва разом з іншими країнами долучається до ініціативи, щоб хліб був у кожній родині в Африці чи Азії й для того, щоб надати допомогу тим фермерам, які продовжують сіяти і збирати цей урожай ([Урядовий кур'єр](#)).

Заступник прем'єр-міністра, міністр закордонних справ Катару Шейх Мохаммед аль-Тані також підтримав цю ініціативу «Катар вітає спеціальні програми та проекти, що сприяють посиленню продовольчої безпеки та збільшують стійкість країн. Ми вітаємо ініціативу України Grain from Ukraine, оскільки вона спрямована на допомогу африканським країнам в отриманні українського продовольчого експорту», – заявив він ([Інтерфакс-Україна](#)).

За словами народного депутата, члена Комітету ВР із питань аграрної та земельної політики Дмитра Соломчука, в президентській ініціативі Grain from Ukraine є дві найважливіші складові: по-перше, будуть укладені прямі контракти з малими та середніми сільгоспвиробниками, а по-друге – у межах цієї ініціативи вдалося об'єднати десятки держав світу. «Завдяки прямим контрактам малі й середні сільгоспвиробники отримають більше грошей за свою продукцію. Тобто фермери задоволені, що зможуть напямую реалізувати зерно і кошти підуть у наше село. Крім того, Президент цією ініціативою зміг об'єднати десятки світових лідерів, адже питання постачання продовольства зараз є болючою проблемою. Ще з початку пандемії COVID-19 багато країн обмежили поставки своєї продукції. Враховуючи засухи останніх років, виник дефіцит, який у світі зростає щороку на 3-5 %. Замінити його немає чим узагалі», – пояснив політик ([Верховна Рада України](#)).

Заступник Міністра аграрної політики та продовольства України Маркіян Дмитрасевич заявив, що Україна йде на безпрецедентний крок, беручи на себе відповідальність за продовольче забезпечення інших в умовах війни та блокади портів. «Ми завжди були гарантом світової продовольчої безпеки, просто не завжди інші країни розуміли важливість в цих процесах саме України. І навіть зараз, в умовах війни та надскладної ситуації, ми добросовісно виконуємо нашу місію і міжнародні зобов'язання. Це ще раз показує наш дух, силу і нашу вагу в продовольчій безпеці світу. Незважаючи на всі складнощі, ми можемо собі це дозволити», – підкреслив заступник Міністра ([Міністерство аграрної політики України](#)).

Станом на січень 2023 року про фінансову участь у програмі заявили понад 30 держав та міжнародних організацій. Обсяг акумульованих коштів, наданих міжнародними партнерами для української ініціативи Grain from Ukraine становить майже \$200 млн. ([Порти України](#)).

Міністр аграрної політики та продовольства Микола Сольський заявив, що у рамках гуманітарної ініціативи Grain from Ukraine вже відправлено 110 тисяч тонн зерна. «У межах Grain from Ukraine з українських портів вже вийшло 4 судна із загальним вантажем 110 тис.тонн зерна», – сказав міністр. Сольський додав, що зерно було відправлено до Ефіопії та Сомалі. Він відзначив, що в Україну прямує судно, яке завантажать зерном для Кенії. У

межах ініціативи заплановано поставки зерна також до Ємену, Судану та інших країн ([Укрінформ](#)).

Однак, росія зі своєї сторони максимально затягує процедуру перевірки суден із продовольством і українські порти змушені працювати менш ніж на половину своєї потужності. За даними міністерства аграрної політики та продовольства України, у черзі на інспекцію в протоці Босфор стоять близько 120 суден. Середній час очікування — від 2 до 5 тижнів. «Якщо на день фізично може бути перевірено кілька десятків суден, то насправді здійснюється лише кілька перевірок, тому що фізично перевіряльники перебувають тривалий час на одному судні, затягують час. Звісно, росіяни не зацікавлені, щоб цей коридор працював і давав Україні переваги. Тому це один із таких пасивних способів гальмування ситуації», — заявив надзвичайний і повноважний посол України в Туреччині Василь Бондар ([FREEDOM](#)). Проте, в Офісі президента заявили, що Україна планує до кінця весни 2023 року забезпечити зерном понад 5 млн осіб у межах програми Grain from Ukraine.

Досить важливо, що в січні 2023 року до гуманітарної ініціативи долучились перші амбасадори, які є експертами у проблематиці країн Африки. Серед них — колишня Президент Малаві, доктор Джойс Банда, яка нині активно працює в низці міжнародних організацій, зокрема входить до виконавчого комітету ООН Жінки (UN Women). До ініціативи також долучився регіональний директор програм Центральної та Західної Африки Національного демократичного інституту (США), доктор Крістофер Фомуньо, який очолював міжнародні місії зі спостереження за виборами та керував програмами підтримки демократії в багатьох країнах Африканського континенту. Третім амбасадором Grain from Ukraine стала колишня міністр освіти Нігерії та экс-віце-президент Світового банку, доктор Обі Езеквесілі, яка нині є старшим радником Ініціативи політики економічного розвитку Африки та регіональним директором Національного демократичного інституту в Африці ([Порти України](#)). Доктор Крістофер Фомуньо констатував, що він та інші експерти разом мають бажання й намір допомогти в подоланні продовольчої кризи та працювати на користь Африки. «Я підтверджую відданість ідеї працювати з вами для результату. Наші серця сповнені симпатії до народу України. Хочемо переказати Президентові Зеленському, урядові й народу України слова поваги за те, що вони попри всі складнощі борються із загрозою анексії та є прикладом для решти світу», — наголосив він ([Президент України](#)).

Своєю ініціативою Grain from Ukraine Президент України Володимир Зеленський ще раз гучно нагадав світу, що 90 років тому росія вже використовувала голод як зброю в Україні – під час Голодомору. Зараз росія хоче повторити цю історію вже у світових масштабах.

На заваді цим планам Кремля стала гуманітарна ініціатива Президента України Grain from Ukraine, важлива як з точки зору порятунку від голоду населення окремих держав, так і для збереження стабільності у цілих регіонах. Адже забезпечення продовольством країн, що перебувають на межі

голоду, це у тому числі і запобіжник від нової міграційної кризи, яка посилює би негативні економічні тенденції і створила додатковий соціальний та політичний тиск для Європи й інших регіонів світу.

Завдяки ініціативі Володимира Зеленського Grain from Ukraine фактично створено новий, паралельний до Продовольчої програми ООН цільовий та дієвий майданчик забезпечення продовольчої безпеки у світі. І дуже важливо, що сама ООН є ваговою частиною цього майданчику, як одна із його співзасновників.

Рік великих випробувань показав, наскільки важливою є єдність вільних народів, і в цьому контексті партнерські ініціативи, націлені на досягнення спільної мети, стають важливою складовою перемоги України.